

НА ШЛЯХУ
ДО
СОЛІДАРИЗАЦІЇ

Серпень, 1945

До відома членам ОУН.

На Шляху до Солідаризації.

Про заходи Проводу Українських Націоналістів на чолі з полковником Андрієм Мельником, в напрямі солідаризації всіх діючих і творчих українських сил, чи то політичних чи суспільно-громадських, всім загально і надто добре відомо, щоби над ними тут довше зупинятися. Про це майже вичерпно, кот без подробиць, сказано між інш. в недавно виданій низці міркувань під наголовком "Дійсність і наші завдання".

"Дійсність і наші завдання" були черговою підготовкою до спроби солідаризації згаданих в горі українських сил для дальшого ведення українських визвольних змагань.

В наслідок цієї чергової спроби чи ініціативи скликано в порозумінні і за згодов міродайного чинника УНР, та представника гетьманського руху на день 1.серпня 1945.р. конференцію чоловічих осіб чотирьох діючих тепер українських політичних чинників. Предметом розгляду конференції, як це наредено в запрошеннях з дня 17.липня 1945.р. було устатковано:

1. Унормування відносин в українському політичному секторі і остаточне оформлення українського політичного осередку по думці внутрішньої національної солідарності і всеукраїнської репрезентації назовні;

2. Унормування відносин в українському суспільно-громадському секторі і остаточне створення централі для українських суспільно-громадських справ в питанні допомоги українській еміграції і виступів назовні в тихже справах перед компетентними властями;

3. Обговорення питань військового характеру.

Запрошення на конференцію одержали всі чоловічі особи українських політичних чинників передбачені для участі в конференції.

В дні 1.серпня 1945.р. в означену пору і на означене в запрошенні місце явилися три чоловічі особи, чи уповноважені представники від трьох діючих українських чинників. Не прибув лише запрошений до конференції п. Степан Бандера.

По кількадемні вичікуванні приввні три чоловічі особи вирішили відбутися визначену конференцію в трійку. Початок конференції однозгідно визначено на день 9.серпня 1945.р. Мавчи надію, що до того часу приїде п. Степан Бандера, або бодай дасть таку чи іншу відповідь на запрошення його на конференцію, як то прийнято в культурному світі.

В міжчасі, а саме 8.серпня 1945.р. о годині 17-ій, тобто тиждень по дні, на який була назначена конференція чотирьох і напередодні нововизначеній конференції трьох, двом учасникам конференції доручено копію листа "Доповідь-членів Уряду УНР Панові Голові Директорії з серпня 1945.р. на чужині".

Ця "Доповідь" починається наступно:

"Розвазивши пропозицію деяких політичних українських осередків про скликання конференції чотирьох політичних чинників, серед яких фігурує й особа Пана Президента, нарада членів Уряду просить Пана Президента у випадку, колиб така конференція відбулася, взяти під увагу наступні наші міркування: Національно-державницький світогляд і метода кожної політичної акції, яку підіймав Державний Центр УНР, спиралася завжди на цій незмінній догмі нашого права, яка голосить, що Верховна Влада і Уряд Української Народної Республіки повстали в Україні з актів безсумнівного, ніким не вимушеного і несфальшованого волевиявлення Українського Народу, з актів, якими ствердив він свою волю до незалежного державного буття на всіх своїх землях".

Дальше в "доповіді" говориться, як то "Верховна Влада і Уряд УНР"; "здійснюючи цю волю суверена української землі-народу українського..." "Несли на собі тягар і відповідальність цієї історичної боротьби нації за право до вільного суверенного державного життя і виключно та незалежно репрезентували це право через свої дипломатичні представництва перед чужими державами".

"В останніх повних трагізму" -говориться даліше в "доповіді"-днях боротьби на рідній землі 12.листопада 1920.р.затвердив Голова Директорії Симон Петлюра закон про порядок переміщення Верховної влади в У.Н.Р. на випадок смерті чи неспроможности Голови Директорії цю владу виконувати.Згідно з цим законом до часу скликання Державної Народної Ради, закон про яку було ухвалено тогож 12.листопада 1920.р.-кожно разовий Голова Уряду був наступником Голови Директорії у вище згаданих випадках смерті чи неспроможности до виконання влади.Цей законний порядок, встановлений на рідній землі, перенесла наша державна організація на чужину і незмінним заховала його аж до мученицької смерті Головного Отамана Симона Петлюри. Завдяки пошануванню правної засади законодавчого акту з дня 12.листопада 1920.р.встоялася на еміграції найтрагічнішому моменті державна організація УНР.Тогочасний Голова Уряду, Голова Ради Міністрів Андрей Дівицький, як законний наслідник Голови Директорії, переняв його титул і права та обняв керму нашого державно-політичного життя і боротьби на чужині".

Дальше в "доповіді" говориться про "величезні розміри праці Уряду УНР на протязі чвертьстоліття", про яку, як там говориться, "ми не можемо в цій доповіді зробити хочби приблизного білянсу цих праць, через брак матеріялів".

Навівши деякі моменти тих "величезних розмірів праці на протязі чверть століття, завдяки чому і нині в році 1945.на світовій міжнародній конференції в Сан-Франціско засів представник окремої держави висланник фікційного уряду УРСР, яка саме існування своє в системі Світської Імперії оправдовує і завдячує фактові існування Уряду УНР, "члени Уряду УНР кажуть", до "не всі політично-активні чинники і осередки на еміграції та на деяких українських землях в достатчній мірі зрозуміли значіння одноцільної державно-правної репрезентації України...", "вагу ідеологічно-виховавчого чинника..." "не всі зміли відчувати властиву ієрархію цілі і завдань в процесі боротьби за визволення нації". "А звідси повстали і ужили ідеологічні та виламання політично-організаційні, що ослаблявали наші/тобто УНР-івські/зусилля і зменшували ефективність вислідів нашої праці і боротьби".

"Члени Уряду УНР, хоч кажуть, до "повстали і ужили ідеологічні та виламання політично-організаційні", всетаки у своїй "великодушности", "не відновляють чистоти інтенції тих патріотам українським, що ставали на шлях сепаратної нескоординованої з державно правною репрезентацією УНР акції", кажуть, що "мусимо однак ствердити, до через одночасне знехтування державно-правної традиції і легального титулу державної репрезентації УНР та через зірвання з ідеологічно-демократичними засадами, що лежали в основі її правового устрою, такі без сумніву патріотичні організації, як ОУН, не дивлячись на жертвенну працю і посвяту багатьох своїх членів, до рекрутувалися головню серед нашої молоді західно-українських земель не тільки не досягли поставленої собі цілі об'єднання і підпорядкування своєму прововоді всіх активно діючих політичних чинників українських-а навіть самі зішли на роздоріжжя внутрішнього розбиття на дві взаємно себе поборючі організації.Наслідкування чужих зразків і ідеологій, та сліпий послух авторитарному організаційному прововоді без опертя о пошану проводу державного, виявилися слабим цементом, який не витримав проби при першому іспиті праці в масах в моменті великих історичних подій останньої світової війни на тому власне терені, з якого виводив традиції і корінням своїм сягав Державний Центр УНР".

Кинувши в той спосіб в своїй "дипломатичній зручності" камінчик в город ОУН "члени Уряду УНР" заціпили мимоходом і гетьманське подвір'я, що "подібно як ОУН виїшла за береги Бдиного Національного Державного Центру", що в "пізнішому періоді ідеологічно ослабленої а практично позбавленої політичної діяльності гетьманської традиції здобула вона певні досяги серед української заокеанської еміграції....", але "в останніх місяцях стали перед новими конфлікціями, що повстали в площині легітимістично-династичній в зв'язку з трагічною смертю бувшого гетьмана Павла Скоропадського".

Навівми "короткий побіжний" перегляд ідеологічного і організаційного стану двох найбільше маркантних організацій- як сказано в "доповіді"-, що ставлять себе поза рамками державної організації УНР, або вірніше кажучи не признають Державному Центрові на чолі з Головою Директорії, прага єдиної легальної державно-правної репрезентації України назовні та єдиного державного авторитету внутрі", "члени Уряду" приходять до висновку, що "Державний Центр УНР є державно-правною репрезентацією Української Держави, що втратила свої територію, але переходує одержаний з рук народу мандат до оборони його суверенних прав і виконання цього обов'язку нікому передати не може поза порядком встановленим державним правом". Вправді "Державний Центр УНР не мав і не знає ніяких членів своєї організації- він знає натомість громадян Української Держави, вірних своїй Батьківщині і законній її владі- залишаючи тим громадянам широке поле до ідеологічної диференції...". І тому "розходження ідеологічні... в рідчє другорядном і зовсім не стоять на перешкоді до політичного порозуміння чинників державно-урядових з проведом тих організацій, але передумовою до такого порозуміння мусить стати признання її моральне пошановання догми нашого державного права: виключности легального титулу Єдиного Державного Центру, його Верховної Влади і Уряду та незмінности до часу повороту на рідні землі...".

Члени Уряду в своїй "доповіді" зупиняються над Директорією- як верховною владою і її основними змінами, які переводив цей колегіальний орган, що перетворили його в орган влади одноособової ще на власній території і роблять такий висновок: "Очевидно на цьому стані спиралася і творці закону з дня 12 листопада 1920.р. при ухвалі порядку переваги Верховної Влади. Створення колегіального органу Верховної Влади, як органу тимчасового було зрозумілим і оправданим в умовах революційної боротьби. Конституційна ухвала Трудового Конгресу, що санкціонує цю перехідну форму Верховної Влади, не передбачала порядку зміни чи поповнення особового складу Директорії і не надала їй права кооптації. Таким чином інституція ця з бігом часу була засуджена на ступене замкнення на перетворення в інституцію одноособову...".

Логічний розвиток політичної радії буття та історично-правна еволюція цього органу влади були завершені ще згаданим законодавчим актом. Скупчили в особі Голови Директорії всю повноту верховної влади Президента Республіки, він наказ і порядок його наступства...". Іншою річчє в-казано далше в "доповіді"- використанні управлень Голови Директорії, як Президента щодо формування колективного законного Уряду УНР. Згідно з нашою демократичною традицією винесено з рідної землі...".

"... колиб представники тих чи інших політичних угруповань заявили Паксові Президентові свої готовість до співпраці і співвідповідальности в рамках нашої Державної Організації, нідо не станулоб на перешкоді до такої реорганізації Уряду УНР, яка булаб підбитком як найширшої консолідації наших сил. В цій лише площині ми уявляємо собі пертрактації з політичними чинниками на темі консолідації всіх активно діючих державно-творчих сил, як під скупцями на рідній землі, так і на чужині".

"Міжчаски нашу доповідь, сказано, дозволимо собі висловити певність що Пан Президент як репрезентант і хоронитель суверенности дядо державности в повному зрозумінні власної відповідальности перед народом і історією, ніколи не зіде з цього конституційного шляху в будові якого близько тридцять літ власноручно клав він не один краюгольний камінь і на вершину якого привела його історія в трагічних травневих днях 19 літ тому".

Стільки члени Уряду УНР-Голові Директорії УНР.

Ми не будемо аналізувати той "доповіді" - "членів уряду" і не будемо зупинятися над правими мотиваціями над "волею народу" і "законодавчим актом" з 12 листопаду 1920 р., а рівнотасно з тим "логічним розглядом політичної рачії буття, та історично-правної еволюції цього органу влади" над "пожалуванням Мегального титулу Голови Директорії" і перехід до "верховної влади Президента Республіки", над "нашом демократичною традицією винесеною з рідної землі" і категоричним спротивом створенню колегіального органу до ведення дальших визвольних змагань. Дальше ми не будемо зупинятися над "величезними розмірами праці Уряду УНР, на протязі останнього чверть сторіччя", як "ідеологічно-виховачого чинника", "яким була традиція збройної боротьби українського народу", але які допровадили до того, що "повстали й уклали ідеологічні та владмання політично-організаційні". В кінці залишаємо й питання "дипломатичної зручности" запад і змішування у внутрішні справи поодиноких політичних чинників, з якими хочеться консолидувати як найширше". Як кажемо, не аналізуємо того ісього тут залишаючи це все до аналізу і коментування другим чинникам.

Ми навели деякі місця з "доповіді" членів Уряду Голові Директорії на те, доби зорієнтувати наших друзів про те, яку реакцію викликала у них "Діфоність і наші завдання", де між іншим сказано, що "під теперішню пору над фактом існування традиційного пересмника Голови Директорії з часу існування української держави у формі Української Народної Республіки в рр. 1918-20 не можна перейти до порядку денного" /як це деякі робить/. "Думаємо, що пересмник зрозумів вагу хвили і будучи спадкоємцем і наслідником Голови Директорії, зробить все можливе, доби створити відповідарче колишній Директорії верховне керівне тіло, для ведення дальшої визвольної боротьби за відбудову української суверенної держави, яке в свом чергу покличе верховний уряд-орган, чи може це інший виконний орган, якщо це окажется доцільним...".

"Визнання того пересмника поодинокими політичними осередками, буде залежати від постати того пересмника до тихже поодиноких осередків, кожного окрема".

"Яку "посаду" займає чинник, до того очолве "пересмник", ми щойно навели "члени Уряду" УНР не мали нічого кращого до роботи лише зазначили "уключили ідеологічними та владманнями політично-організаційними" іншим українськими політичними чинників, "до ослаблення зусилля й зменшували ефективність вислідів праці і боротьби" Уряду УНР. А в добавок того, де й згадується зкуратівними справами поодиноких політичних чинників, мовляв, а бачите, ви "наслідуйте чужі зразки і ідеології" і "зішлюди на роздоріжжя внутрішнього розвитку" "чи" стоїте перед новими комплікаціями" а ми-ми мовляв, як бачите-моноліт від початку до остатку, і як граміт на стійній збройної боротьби і правости та ідеологічно-політично-демократичної, від нікого незановиченої і від нікого не наслідуючої, з рідної землі в Европу прихесені концепції і нікому її не передамо.

Як на "Уряд" чи "Державний Центр", який не має і не знає ніяких членів своєї організації", а має лише "громадян" організованих в організації як суспільних, партійних, професійних та інших", деде незрозуміла "посада", вже до чинників, з якими мається на увазі "як найширше консолидуватися" така "посада" зовсім невручна, позбавлена всякого глузду.

А якраз "поставою" наслідника Голови Директорії до ініціативи і проєкту солідаризації і створення керівного осередку, для ведення дальших визвольних змагань.

На конференції трьох, яка відбулася в дні 9, 10, і 11 серпня 1945 р. наслідник Голови Директорії взяв ту саму поставу, яку заняли "Члени Уряду" в "доповіді" Павлові Голові Директорії.

В бігу конференції все першого дня, супроти постави наслідника Голови Директорії і другого представника кругів УНР, присутніх на конференції, виявилося, що вони мильно інтерпретують солідаризацію і творення керівного осередку для ведення дальших визвольних змагань. "Члени Уряду" і наслідник Голови Директорії солідаризацію і творення керівного осередку, інтерпретували в той спосіб, що в жвавої реалізації, солідаризації і створення керівного осередку для дальших визвольних змагань, мала б наступити ліквідація центру УНР.

Для опрокичення такої інтерпретації, ініціатор солідаризації і конференції, який очолює один з політичних чинників, предпоставляє проєкт "декларації" передбаченої як вислід конференції чотирьох, в якій між іншим сказано: "Для здійснення національної солідаризації всіх сьогоднішніх українських політичних чинників, осередків чи руків, ми в повній одностійності і відповідальності перед історією за судьбу українського народу і його визвольні змагання, творимо Всеукраїнську Верховну Раду, зможу з осіб, що стоять сьогодні ділячі політичні чинники, осередки чи руки, якої завданням є дальше ведення і керування визвольним рухом українського народу і репрезентація тих же змагань і українського народу на зовні." В наступній тоді сказано: "Зі закінченням визвольних змагань українського народу, зі завершенням відновлення Української Самостійної Соборної Держави, закінчується і завдання Всеукраїнської Верховної Ради, яка в речинці не пізніше пізроку по звільненні українських земель від окупанта, передасть владу в Україні українській суверенній інституції, покликаній до життя народними представниками, вибраними шляхом тайного, рівного, безпосереднього і загального голосування". В одній з дальших точок декларації говориться: "Українські політичні чинники, осередки чи руки, які є заступлені у Всеукраїнській Верховній Раді, задержують свої внутрішні світоглядно ідеологічну і ідеологічно-політичну, згідно зі своєю програмою, та внутрішньо-організаційну самостійність..." лише "чи то перед українським народом, чи на міжнародному форумі перед ким-небудь і в якій-небудь формі у загально-українських справах, які відносяться до визвольних змагань українського народу і відновлення Української Самостійної Соборної Держави, українські політичні чинники, осередки чи руки погоджують лише через Всеукраїнську Верховну Раду, або за її посередньою зразною згодою".

Отже як бачимо, ініціатори і проєктодавці зовсім не думали того-небудь з сьогоднішніх українських політичних чинників ліквідувати, навпаки, в точці 5-ій проєкту декларації допускається, що "В склад Всеукраїнської Верховної Ради можуть в майбутньому ввійти дальші особи, що стоять будуть на чолі українських політичних чинників, осередків чи руків, чи угруповань, що які нам сьогодні не відомо, або які повстануть..." і всі вони не то що не затрачують своєї самостійності, але можуть виступати навіть на міжнародному форумі, лише з тим застереженням, що на свій виступ повинні попередньо одержати згоду Всеукраїнської Верховної Ради. Це застереження є зовсім зрозуміле і в ньому нема жадного обмеження в діяннях українських політичних чинників в конкретному випадку "Уряду УНР", бо він і так є лише виконним органом того, хто буде належати до Всеукраїнської Верховної Ради, яка буде давати згоду на самостійний виступ того чи іншого політичного чинника. А не припускаємо, щоб у Всеукраїнській Верховній Раді керувався чимсь іншим, як доцільність виступів. Справочне, коли б з того чи іншого пригоду зайшло неспрозуміння, то про те все рішає не Всеукраїнська Верховна Рада, лише передбачення!

проектом декларації Український Найвищий Трибунал, в склад якого входять-як сказано в проекті декларації-по одному представникові від Всеукраїнської Верховної Ради, Українського Передпарламенту, Головної Ради Українських Комбатантів і української суспільно-громадської централі". А не думаємо, щоби так зложений Український Найвищий Трибунал, головню тоді, коли туди входить представник "Українського Передпарламенту", в склад якого мали б входити представники "Всеукраїнської Національної Ради, Української Головної Визвольної Ради, Всеукраїнського Громадського Комітету" як "рівнох найвидатніші діячі, які проявили себе як видатні борці за Українську Самостійну Соборну Державу, зброєю, чином, усним чи писаним словом", куди мали б долучитися згодом, коли буде осягнено нормальний зв'язок, представники аналогічних установ наших з інших континентів, головню Америки і Канади, -як кажемо-не думаємо, щоби так зложений Український Найвищий Трибунал, кермувався інтересами цього чи іншого політичного чинника, а не добром всеукраїнської справи.

Чи можна допустити, щоби ті всі, в той спосіб створені установи, всі разом і кожна окремо, мали менше почуття відповідальности перед народом і історією за "конституційний шлях" чи за долю українського народу, як сьогоднішні Члени Уряду УНР.

Одначе це видно не переконало представників УНР і в доповненні до "доповіді" вони піднесли інші аргументи проти запроєктованої солідаризації, які в основному зводяться до наступних:

1. солідаризація хоч би й наступила, не матиме задного реального чи практичного значення, бо тепер не в сприятливий момент для політичної дії;

2. в українстві ще нема психологічного наставлення на солідаризацію;

3. створення нового керівного осередку, отже поява новотвору на еміграції може пошкодити на міжнародному форумі, якому є відомий центр УНР;

4. хочби й поминути ті всі аргументи і створити консолідацію, то вона буде не повна, бо в ній не буде четвертого політичного чинника;

5. предложені пропозиції солідаризації не можуть бути кругами УНР прийняті, бо вони вдаряють в форми державности, які не можуть бути нарушені.

В заміну пропонованої солідаризації представники УНР пропонували порозуміння у вирішуванні актуальних питань біжучого дня на той випадок, якщо б не прийнято їх "консолідаційного" плану, а саме підпорядкування всіх українських політичних чинників централі УНР.

Ми знова з таки не будемо пояснювати становища УНР-івців відносно цього, що солідаризація не має реального чи практичного значення і то в той час, коли вже навіть зовнішні чинники ясно заявили "порозумітєся всі українці між собою і тоді приходьте до нас, а не кожен окремо"; не будемо рівно ж зупинятися над тим чи в українстві є чи нема психологічного наставлення на солідаризацію і то в той час, коли дійсно все українство тужить за суцільним всеукраїнським фронтом. Не будемо пояснювати й те, чи створення нового керівного осередку, який обєднав би всіх, може пошкодити на міжнародному форумі, чи навпаки, створення керівного осередку, в якому було б заступлене все українство, викликало б на міжнародному форумі новий респект і пошану. Не будемо зупинятися і над тим, що коли нема одного чинника в солідаризації, хай не буде нічого, а ні вкінці не будемо пояснювати того, що солідаризація вдаряє у форми державности, створеної перед 25 літами, а тому для збереження тої форми відмовлятися від всеукраїнського фронту і суцільної керми дальшими визвольними змаганнями, чи солідаризації, хоч ми й пояснили вже вгорі, що предложений проект солідаризації в нікого в ніщо, навіть у форми не вдаряє. Лишаємо це все до коментування читачам, які

напевно правильно заінтерпретувать чи пояснять собі ті "аргументи". Ми стверджуємо лише одно, а саме, що всі наші заходи над унормуванням відносин в українському політичному і суспільно-громадському секторі поки що не знаходять належного зрозуміння лише тому, що в нашому політичному і суспільно-громадському житті немає дійсно загально-українського і державницького підходу до справи.

Так само, як УНРівці твердять, що лише вони є "свідомством політичної зрілості нашої провідної державно-творчої еліти на еміграції /доповідь ст.4/ і лише вони "пізнали вагу ідеологічно-виховавчого чинника, яким була традиція збройної боротьби українського народу за свою незалежність", в той час, коли інші "робили ухили ідеологічні та виламання політично-організаційні, що ослабляло їхні зусилля й зменшувало ефективність їхньої праці і боротьби", а тому лише вони є тими, які мають "виключний легальний титул Єдиного Державного Центру, Його верховної влади і уряду, та незмінності до часу повороту на рідну землю..." і "цього обов'язку нікому передати не можуть", так само твердить інший політичний чинник спід стягу Української Головної Визвольної Ради, який каже, що: "Тільки український самостійницький провід виступив з ясно окресленими планами, цілями і завданнями. Першою декларацією Його визвольної програми в складній політичній ситуації був акт проголошення самостійності України і покликання до життя Українського Національного Уряду у Львові 30.червня 1941.р". "Цей акт - кажуть вони - був політичним "вірусом" українського самостійницького проводу на найближчі роки..." "Нікто крім самостійницького революційного проводу не піднявся ставити таку роботу". Українська Головна Визвольна Рада це твір з чітко модерною соціальною і самостійницько-революційною політичною програмою... вона одинока переглядає на себе традиції боротьби за "українські демократичні вольності"... "як найвищий політичний керівний орган українського народу під цю пору УГВР остала на рідних землях, а поза межі України вислала лише свої представництва. І саме на рідних землях, в Україні концентрує УГВР свою діяльність та кермує цілістю політично-збройної боротьби за незалежність Українського Народу". /Наш Єлях ч.4. з 1.липня 1945.р./ "...не лякатиме нас те, що серед української еміграції існує більше політичних груп. Чому б ні. Вони можуть не погоджуватись між собою в програмових справах, ба що більше, можуть в програмових питаннях /правдоподібно бути /в опозиції до свого центру УГВР, але ця опозиція не буде розбивати єдності, коли вони співпрацюватимуть з тим центром, узгоджуючи свої потягання до основної Його політичної лінії. Бо тоді всі думки українців - і тих, що піддержують дану владу /УГВР/ і тих, що стоять в опозиції /різні політичні групи/ будуть збиратися неначе в соці біля одного національного проводу, яким саме тепер являється Українська Головна Визвольна Рада". "В краї, де бореться збройно УПА, український емігрант не має змоги тепер бути, але УГВР як політичний провід України ставить проблему боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу на всю ширинь, тож і йому емігрантові, знайдеться гідне місце борця". "Еміграція в теперішній ситуації є тільки еміграцією, а не полем широких акцій і переговорів у творенні урядів." "Робота еміграції по своїй суті аполітична, має на цілі передусім: створити на чужині базу для визвольної політики, яку веде край /УГВР/, а не переліцитувати себе перед чужинцями, ось то мовляв, ми одинокі представники України, легітимні, традиційні, назначені ітп." /Наш Єлях число 3 з 15.червня 1945.р.ст.9-10/.

У висліді такої постави УГВРади ми можемо собі пояснити, чому п. Степан Бандера не явився на конференцію, хоча бодай міг відповісти, що він супроти такої постави УГВРади є безрадний і на конференцію приїхати не може.

Але не в тому річ. Ми не будемо тут спорити з УГВРадою, чи робота еміграції є по своїй суті аполітична і має бути на чужині лише базовою

для визвольної боротьби, яку веде край, чи навпаки, може край має бути базов для політичної акції еміграції. Рівно ж не будемо спорити з тим, чому і на якій підставі УГВРада монополізує для себе визвольну боротьбу в край з УПА Армією, в той час, коли всім нам дуже добре відомо, що УПА в своїх рядах має різні елементи, які не то що не визнають УГВРади, але навпаки вороже до неї ставляться. Бачимо, не будемо спорити, хто і до чого в УГВРада, як вона повстала, з кого вона складається, хто її очолює і де вона знаходиться.

До тих всіх питань ми сьогодні і окремо повернемо і їх вивисимо.

Тут тепер для нас цікаве до інше, а саме, що, як бачимо з постанови Центру УНР і постанови УГВРади маємо два головні центри, які обидва покликуються на акти, закони і уряди, створені на рідних землях з волі народу. Ці уряди як бачимо, взаємно себе поборюють, відмовляючи один одному права на заступництво і виступати в імені України, увагаючи, один, що він є єдиним законним та невідним легітимним, традиційним державним центром і не визнає жадних новотворів, другий-що він одинок пережив на себе традиційну боротьбу і кермує цілістю політично-збройної боротьби за державність українського народу і є одиноким політичним проводом України та не признає переміщенняваннями одинокі легітимні, традиційні представники України.

Один з тих центрів на піддержку своєї легітимності покликається на закон з 12. листопада 1920.р., а другий на акт з 30. червня 1941.р.

Не місце тут аналізувати ці закони і акти, бо воно до нічого не довело б, коли тут іде питання про дальшу визвольну боротьбу й майбутнє України й українського народу. Така постава до себе тих двох чинників була і в загально відомо. І тому в "Дійсності і наші завдання", щоби усунути ці непорозуміння, сказано, що над фактом існування традиційного переміщення Голови Директорії... не можна перейти до порядку денного, і нема розумної причини... не визнати інституцію Голови Директорії УНР. Але не припускалося, що обидва чинники займуть аналогічну поставу.

Ми уважали і уважаємо, що хто хоче говорити про майбутнє, мусить оставити в спокій минуле, якщо воно не має допомогти лише ускладнити налагодження майбутнього.

Але коли ми на шляху до солідаризації зустрічаємося з покликуванням на права минулого, а минулого, то не від речі буде вичерпати їх в повному, до дна, відносно всіх сьогодні діючих українських політичних чинників.

Коли два політичні чинники покликаються на права оперті на минулому, яких вони добровільно не зречлися, то не можна брати за зле і третьому політичному чинникові, тобто рухові петлюнському, коли він заявляє, що і він мав у 1918.р. свій український уряд, який кермував українською державою і той кермував добровільно не передав, якщо взагалі передав.

А в кінці чи можна відмовити аналогічних прав і четвертому сьогодні діючому українському політичному чинникові, якому Організація Українських Націоналістів під проводом полк. А. Мельника.

Всім нам дуже добре відомо, що збройну боротьбу за визволення українського народу і відновлення української самостійної соборної держави, а тим самим і традицій цієї збройної боротьби перебрала в 1920.р. Українська Військова Організація під проводом полк. Е. Коновалця як команданта УВО і полк. А. Мельника як кравого команданта і шефа його штабу. Ця боротьба велася на всіх землях соборної України. Члени УВО гинули у Києві так само як у Львові. Всім нам про це відомо.

В 1929.р. дальшу цю боротьбу перебрала Організація Українських Націоналістів під проводом полковника Е. Коновалця, як політична підбудова УВО. УВО вилася в ССР як її збройна сила.

Всім нам відомо, боротьба ССР і жертви, які вона понесла і досі несе в цій боротьбі з ворожими окупантами України. Тих жертв тут перераховувати не будемо.

В 1941.р. при використанні конфлікту між Німеччиною і Росією вислала нелегально більшу частину членів свого Проводу і рядових членів до праці на рідних землях. Кроєм і трупами значили члени Проводу і інші члени ОУН свій шлях до столиці України Києва. Але остаточно частина їх таки туди дійшла і своє завдання жертвенно сповнила.

Негаймо по занятті німцями Києва члени Проводу Українських Націоналістів створили з місцевих українців український керівний центр, а саме, Українську Національну Раду в Києві. Створення того центру, тобто Української Національної Ради нотифіковано 5 жовтня 1941.р. окупаційній німецькій владі. Українська Національна Рада в Києві приступила негаймо до праці налаштування українського життя на землях України. Праця Української Національної Ради охоплювала всі ділянки національного життя починаючи від політичної адміністрації через культурно-освітню, церковну, господарську, соціальну і шкільну, включно з Всеукраїнськом Академією Наук, кінчаючи. Зміни Українська Національна Рада мала й свій оборонний відділ, який під проводом члена Проводу У.Н. одного з генералів Української Армії приступив до організації військових кадрів самооборони.

Як бачимо, Українська Національна Рада в Києві не різнилася у своїх завданнях і діяльності та праці нічим від державних урядів. Українській Національній Раді підлягали всі ділянки, їх вона організувала і ними кермувала, охоплюючи до часу її чинності свою працею всі українські землі окуповані німцями за винятком Галичини. До Української Національної Ради зверталися всі зі всіх сторін і міст України по інструкції, підпорядковувались їй і вона такі інструкції давала.

А коли Українська Національна Рада не проголосила себе урядом України, тоби сьогодні могли на нього покликатися, як це робили і роблять інші, то це лише завдяки почуттю відповідальності перед історією за IV універсал з 1918.р. яким проголошено самостійність України, а в кінці з лояльності супроти тих, які також мали би взяти в тому участь, а яких на рідних землях тоді, як і потім не було.

Але тим не менше скупаційна німецька влада скоро спостерегла роль і завдання УНРади і під кінець листопада 1941.р. припинила її діяльність.

В жовтні 1941.р. Президія Української Національної Ради в Києві вислала Голові Проводу Українських Націоналістів полк. А. Мельникові привітальне письмо. В тому ж часі посадик міста Києва проф. Вагазія прийняв був у себе заграничних кореспондентів інформуючи їх про політичний стан в Україні і підчеркуючи при тому позитивне навістання на тавлення до Голови Проводу Українських Націоналістів полк. А. Мельника. Це інтерв'ю заграничних кореспондентів з проф. Вагазієм було згодом поміщене в заграничній пресі. Потім проф. Вагазія німецька окупаційна влада арештувала і він прогав без вистки.

За діяльність ОУН і УНРади в Києві в 1941.р. каралися по німецьких тюрмах і гинули члени Проводу ОУН та сотні передових та рядових членів ОУН. Крім того були заарештовані і члени УНРади включно з її Президентом та 1 і 2 генеральними секретарями.

По припиненні діяльності УНРади, праця ОУН пішла ще глибше в підпілля включно з організуванням повстанчих загонів, які згодом те по своїй волі опинилися в УНР чи в УНА і які й сьогодні там знаходяться.

Про те поговоримо при іншій нагоді.

І не вина ОУН, що німецькі окупанти, завдяки тактиці ОУН зорієнтувалися в її протинімецькій діяльності, щойно під кінець 1943.р. Але коли вже протинімецької діяльності і праці ОУН на рідних землях не можна було дальше скрити і німецька окупаційна влада це довідалася, то дня 26. січня 1944.р. арештовано і посаджено в тюрму більшість оставших ще при житті членів Проводу ОУН і провідних та навіть рядових членів ОУН, включно з Головою ОУН полк. А. Мельника.

Напевно за діяльність ОУН і УНРади в Києві на рідних землях, в рр. 1941-44, загинуло більше членів ОУН, як за закон з 12. листопада 1920. р. чи за акт з 30. червня 1941. р. у Львові, з урядів тих, які на ті закони чи акти сьогодні покликувались, як на легітимадів, що має дати їм права більші, як іншим політичним чинникам.

За праць ОУН на рідних землях в рр. 1941-44 і за діяльність УНРади загинуло 6 членів Проводу УН і сотні передових та ризикових членів ОУН, а крім того за це саме терпіла частина членів ЦУН з Головою Проводу ОУН і тисячі членів та симпатиків ОУН в німецьких тюрмах і концентраційних таборах.

За цю діяльність загинув в червні 1944. р. і творець Української Національної Ради в Києві Член Проводу УН і заступник Голови ЦУН Др. Олег Кандиба Ольвич, закатований у німецькому концентраційному таборі в Саксенгаузен.

Вкінці думамо, що так само, як і Українська Головна Визвольна Рада, так само, якщо не більше право на політичний провід України має і Всеукраїнська Національна Рада, яка повстала зі злиття Українських Національних Рад Києва, Львова і Закарпаття дня 22. квітня 1944. р. також на рідних землях.

І коли сьогодні при питанні солідаризації українських політичних чинників, ОУН того всього не видивляє, то зноває таки задля нічого іншого, лише з уваги на те, доби не нарушати минулого при обговорюванні майбутнього. Але тяжко замовчувати такі речі лише одній стороні.

І тому ми можемо сьогодні сміло сказати, що Українська Національна Рада в Києві в 1941. р. покликана до життя заходами Організації Українських Націоналістів на чим по сумі не відрізнялася від державного уряду, сповняла його рол. і так само спіралася на волю народу і то волю народу в 1941. р.

Її як такої побоялася німецька окупаційна влада і припинила її діяльність внарештування і розстрілюючи тих її членів як і не членів та наявних її речників, які попалили її в руки.

В той час в Києві не видно було нікого з тих, які сьогодні виступають як уряди і одинокі перемники традиції боротьби за державу, покликуєтесь на волю народу. А вони мали такі самі можливості, як їх мала ОУН. Але вони сиділи тоді де інде. Ми зовсім свідомі того, що всі сьогодні діючі політичні чинники мають менші чи більші заслуги у визвольних змаганнях українського народу починаючи від 1917. р. по сьогоднішній день.

Але всі ті заслуги зовсім не перекодували, а навпаки, на нашу думку повинні створити тому, що, як усунути двоє-чи навіть чотировластя і шляхом солідаризації створити дійсно згуртований керівний осередок, до якого входилиби всі українські політичні чинники, осередки чи рухи під одним проводом керували б далі з визвольними змаганнями українського народу, репрезентували б змагання і український народ назовні та вкінці упорядкували внутрішні відносини еміграції в зусилля громадському секторі та велили цю еміграцію в оборону супроти зовнішнього світу і допомогли їй в діяльності правної, духовно-культурній і матеріальній.

Чи дійсно українську провідну веревку прозерла внутрішня распря, підсилювана ворогами України і українського народу так, що всі завівсь в обличчі сьогоднішньої дійсності не може опам'ятатися і викресати зі себе настільки моральної сили і політичної свідомості та зрілості, щоб упорядкувати українські внутрішні справи і створити керівний осередок.

Чи ми українці маємо терпіти в себе безвідповідальщину в той час, коли внутрішню неупорядковану еміграцію віддана на потаху гри зовнішніх сил, а зовнішні чинники виразно ведуть порозуміння між собою, а тоді щойно будемо з вами говорити.

Питаємо, хто візьме на себе відповідальність перед українським народом і його історією.

Невже ж двадцятилітня визвольна боротьба не нагнала нас нічого.

Коли ми маємо бути вірні традиції, то будьмо їй вірні у доброму. згадаймо гетьмана Івана Мазепу, який закликав всіх "тягнути в один гуж".

Коли цілий народ по церквах заносить мольби перед престол Всевишнього "Боже нам єдність подай", то чому ми тих молитов тут на землі не вислухаємо.

Розуміється само собою, що в наслідок негативного становища кругів УНР до наших пропозицій упорядкування відносин в політичному секторі та мовчанка на ці пропозиції п. Степана Бандери, не було виглядів і надій договоритися й відносно упорядкування відносин в суспільно-громадському секторі. В цьому секторі далше існує хаос, в якому існують взаємно себе поборючі осередки.

Наше становище відносно цього сектора ясне і загально відоме. Зїзд представників чи делегатів теренових клітин має покликати до життя централю суспільно-громадську. І це буде дійсно демократичний метод, який все і всіма був приміняний в суспільно-громадському секторі за винятком хіба цих, які найбільше на словах покликаються на демократизм. Бо ж хіба не можна назвати демократичним методом і погодитися з тим, щоби одна особа, хочби іменована одним і піддержана другим урядом, при помочі громадськості, не значчи дійсної волі і бажання громадянства, ставала на чолі до того неіснуючої централі не працючи гальмувала заходи створення суспільно-громадської централі, яка остаточно приступала до праці і бодай звязки навязала б з владою, чого не вдалося зробити непризаному голові неіснуючої централі.

Можна демократизм розтягати як гуму. Але не можна тої гуми перетягати. Наслідування чужих зразків без опертя і пошану думки громадянства, може виявитися слабим цементом навіть для вдержання себе як суспільно-громадського фактора і може не видержати і не видержує вже проби при налаштуванні життя на еміграції і звязків з владою.

Вірно, що люди це нарешті зрозуміють і витягнуть з того належні висновки.

Під кінець з приємністю стверджуємо, що нашу ініціативу пропозиції відносно солідаризації в політичному і суспільному секторі всеціло піддержав гетьманський табор.

Не сумніваємося, що на шляху до солідаризації стрінемо в гетьманському рухові далше повне зрозуміння й піддержку, як це було дотепер.

Мимо того, що ми на шляху до внутрішньої суспільної солідаризації стрічаємо наразі так значні перешкоди, ми ні на хвилину не знеохочуємося тим і закріплюючи на внутрішні позиції та горчи рани завдані ворогами і братами, будемо далше працвати в наміченому напрямі аж до остаточної перемоги української внутрішньої національної солідарності.

Серпень 1945 р.

Провід Українських Націоналістів.